

Resultaten van de roofvogeltellingen in december 1980 en
februari 1981.

Door D.A. Jonkers.

Inleiding

Met dit artikel komt een einde aan de reeks verslagen van de wintertellingen van roofvogels die vanaf 1972 door de Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. in de polders Oostelijk en Zuidelijk Flevoland, de randmeerpolders van Muiden tot Kampen en de laatste jaren ook in het Vechtplassengebied zijn uitgevoerd.

Nu de landelijke werkgroep "Stootvogeltellingen" de wintertellingen voor het hele land coördineert en aansluiting heeft gevonden bij de Stichting Veldornithologisch Onderzoek, is het wenselijk het grote gebied dat werd onderzocht in te krimpen.

Een aantal vogelwerkgroepen die tot nu toe nog niet meewerkten zullen het grootste deel van het gebied overnemen. Een aanbod dat welkom is in het kader van de energiebesparing en de sterk gestegen kosten die de medewerkers de laatste jaren maakten. Overgebleven zijn nu het Vechtplassengebied en de polders van Muiden-Naarden en Eemnes-Nijkerk. Arthur du Mosch zal de organisatie overnemen. Tegelijkertijd wordt een nieuw formulier in gebruik genomen waarvan de gegevens kunnen worden ingevoerd in een databank.

De oude gegevens van 1972-1981 met ruwweg geschat 7000 ingetekende roofvogels worden bewerkt. De schat aan gegevens die het materiaal ongetwijfeld zal opleveren zal in een apart verslag worden gepubliceerd.

Weersomstandigheden tijdens de tellingen

In de periode 6 december - 17 december varieerde de temperatuur van 0°C tot 8°C. Op het eerste weekeinde toen er door drie groepen werd geteld, kenmerkte de zaterdag zich aanvankelijk door sneeuwbuien, later op de dag werd het weer helder. Het sneeuwdek handhaafde zich enkele dagen. Het tweede weekeinde was er vooral op 14 december veel wind. Het zicht was verder uitstekend.

Voor de februaritelling in de periode 7/2 t/m 15/2 lagen de temperaturen in dezelfde orde van grootte. Het eerste weekeinde was er een matige wind evenals op het daaropvolgende. Ook nu was het zicht goed.

Methode: Zoals gebruikelijk was de auto het meest gebruikte vervoermiddel van de grote telgebieden. Voor de Vechtplassen gold weer dat sommige gedeelten per fiets of te voet werden doorkruist.

De telgebieden

De tel- en deelgebieden waren gelijk aan voorgaande jaren nl.:

Nummers en de bijbehorende namen van de onderzochte gebieden.

1 Kampen-Elburg	5 Naarden-Muiden
2 Elburg-Harderwijk	6 Oostelijk-Flevoland
3 Harderwijk-Nijkerk	7 Zuidelijk-Flevoland
4 Nijkerk-Laren	8 Vechtplassen en randgebieden

Figuur 1: Het aantal waargenomen stootvogels per telgebied in het seizoen '80-'81

Telgebied Maand	1		2		3		4		5		6		7		8	
	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb
Bruine Kiekendief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	11	-	-
Blauwe Kiekendief	5	4	2	-	-	-	1	2	-	-	21	27	62	59	2	1
Havik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Sperwer	1	-	-	-	2	2	-	-	2	2	-	-	-	2	11	5
Buizerd	11	21	20	16	22	23	10	23	3	15	136	126	66	69	25	19
Ruigpoot- buizerd	1	-	1	-	-	2	1	-	-	-	5	2	17	13	1	-
Torenavalk	9	11	4	5	5	12	18	18	9	11	77	79	112	145	9	11
Smelleken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1
Slechtvalk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

Totalen van de bovenstaande tabel:

	Totaal	
	dec	feb
Bruine Kiekendief	2	13
Blauwe Kiekendief	93	93
Havik	3	-
Sperwer	16	11
Buizerd	293	312
Ruigpootbuizerd	26	17
Torenavalk	243	292
Smelleken	2	3
Slechtvalk	-	1

Resultaten

Dit laatste jaar vormde een topjaar in de aantallen die tot nu toe werden vastgesteld. In december 1980 en februari 1981 werden resp. 678 en 742 roofvogels genoteerd. Voor een groot deel zal dit te danken zijn aan de grote aantallen veldmuizen die zich in de graslanden ophielden. Van Zuidelijk-Flevoland kwamen berichten door dat de veldmuizen daar een ware plaag vormden. Dit was ook in de Alblasserwaard het geval, een groot aantal graslanden was daar als het ware door de muizen omgeploegd. In deze 22000 ha grote polder werden in dezelfde periode de aanwezigheid van resp. 402 en 261 roofvogels geconstateerd. (Jonkers 1981)

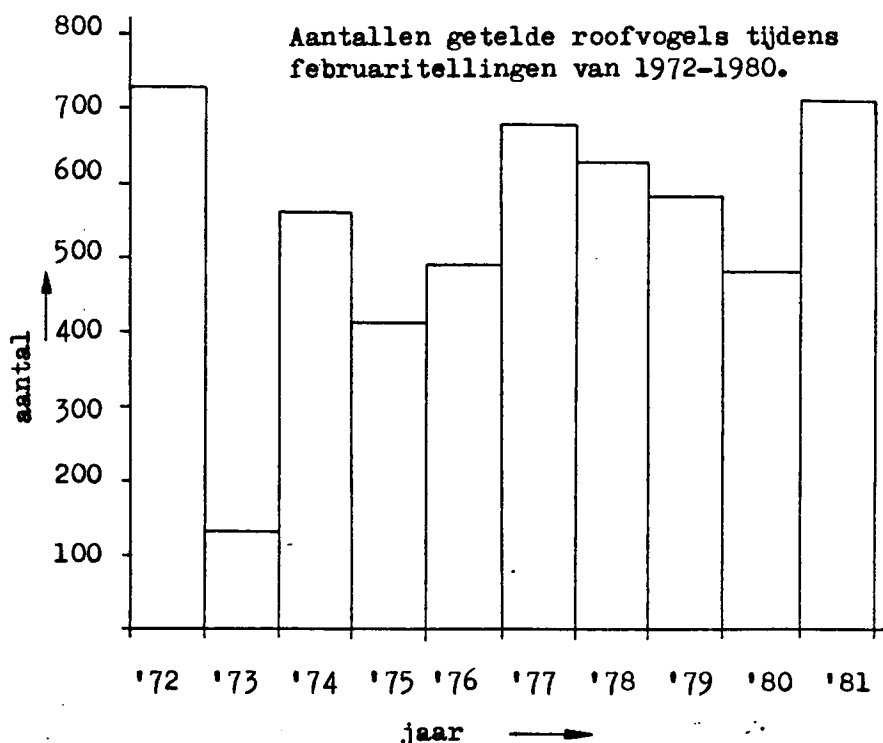
Na aftrek van het aantal van de Vechtplassen, die voor 1980 nooit werden onderzocht, blijken er alleen in het beginjaar 1972 in februari meer roofvogels te zijn gezien (fig 2). Hoewel er geen gegevens uit de onderzochte gebieden bekend zijn die er op wijzen dat er toen ook een topjaar voor veldmuizen was, is dit wel waarschijnlijk.

Een veldmuizenpopulatie heeft gewoonlijk een cyclus van drie jaar. Na een topjaar (+ jaar) volgt de ineenstorting (-jaar), waarna de opbouw weer begint (+ jaar) om vervolgens te culmineren in een topjaar (+ jaar). Terugrekenend komt 1972 als topjaar voor veldmuizen uit de bus.

Wanneer we de aantallen per gebied en per soort gaan bekijken vallen de volgende zaken op. Van de Bruine Kiekendief werden 2 exemplaren meer gezien dan in december. Deze toename werd geconstateerd in het noordelijk deel van Zd-Flevoland met zijn uitgestrekte rietvelden. Het totale aantal Blauwe Kiekendieven bleef gelijk maar dit is in de uitgestrekte polders vermoedelijk een kwestie van toeval. Alleen bij de Torenvalken werden in februari beduidend meer exemplaren gezien en wel voornl. op het traject Harderwijk-Nijkerk en in Zuidelijk-Flevoland.

Het is niet uitgesloten dat de geconstateerde toename een gevolg is van de relatie veldmuis-Torenvalk. In januari was de uitbreiding van het door veldmuizen bezette areaal tot stilstand gekomen, maar de dichtheden waren nog toegenomen, een situatie die zich ook in de Alblasserwaard manifesteerde.

Figuur 2.

Aan de beide tellingen werkten de volgende personen mee:

K.Brink, W.E.Cohen, A.Cohen, N.Dwars, L.J.Dwars van Achterbergh, J.W. van Galen-Last, G.J. de Grauw, A de Groot, H.Hardon, J.Harmes, G.Heisse, M.W. Heisse-Schipper, L.C. van 't Hoff, W.v.d.Hijden, D.A.Jonkers, B.Jonkers, A.Th.Kemper, F.Kemper-Lambeek, F.van Klaveren, N.A.Klippel, K.v.Lambalgen, A. de Later, J.van Leyden, G.Marmelstein, I.Mes, R.Moolenbeek, A.du Mosch, C.Oosterhuis, P.v.d.Poel, R.van Poelgeest, J.van Riel, F.de Roder, H.Seyffert, R.Sinoo, H.W.de Soete, A.Stoker, T.Stoker, A.Vermeule en P.Vos.

Litteratuur: Jonkers.D.A.1981: Opnieuw een veldmuizenplaag in de Alblasserwaard. De boerderij 66 (25):46-48.